

CONSTAT RI I SOLU II

INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

www.ince.md
info@ince.md

Tel.: (+373 22) 50-11-00
MD-2064, Republica Moldova
Chi in u, str. Ion Creang 45

CONSOLIDAREA PROTECȚIEI SOCIALE A POPULAȚIEI VULNERABILE A REPUBLICII MOLDOVA PRIN ÎMBUN T ȚIREA SISTEMULUI DE IMPOZITARE A VENITURILOR

Anatolii ROJCO, dr., conf. cercet.

Reglementarea de stat a diferențierii pe venituri a populației presupune îndeplinirea măsurilor, care, pe de o parte, ar sprijini cele mai vulnerabile grupuri sociale, iar pe de altă parte – ar permite de a modera creșterea veniturilor grupurilor economic mai puternice. În acest sens, reglementarea de stat a diferențierii veniturilor, în scopul de reducere a acesteia, este recomandabil de a fi efectuată pe baza executării unui complex de măsuri de majorare a veniturilor grupurilor puțin vulnerabile în cadrul sistemului de protecție socială a acestora, pe de o parte, și redistribuirea veniturilor înalte și foarte înalte a familiilor bogate – pe de altă parte.

Reglementarea de către stat a diferențierii pe venituri cu scopul reducerii ei presupune redistribuirea veniturilor înalte și foarte înalte a familiilor bogate, care, ca și acum, va fi asigurată cu ajutorul mecanismului fiscal.

Sporirea progresiei în impozitul pe venit corespunde cursului de consolidare a orientării sociale a economiei. Conform conceptului de orientare social-economică a economiei distribuția primară rezultă direct din procesul de producție. Cu toate acestea, dacă factorii, care determină veniturile, sau șansele persoanelor aparte sunt inegali (cauzați, de exemplu, de boală, ș.a.m.d.) și sistematic se deformează, apare necesitatea principială în redistribuirea veniturilor primare. Doar acei, care, din cauza bolii, limitei de vârstă, din cauza șomajului și altor motive, care nu depind de ei, nu sunt implicați în procesul de producere, la distribuția primară a veniturilor rămân cu nimic. Astfel, distribuția primară este determinată de aportul proporțional (sau aproape de acesta) al participanților în rezultatul economic (și în această situație diferențierea în anumite limite este legitimă), iar redistribuirea (sau distribuția secundară) este orientată spre necesitățile tuturor membrilor societății, și este un instrument al politicii de stat subordonate unui anumit scop.

Recunoașterea principiului de distribuție ca unul din cele mai importante în politica de reglementare de stat a stratificării sociale permite de a înfrâna forțele naturale ale polarizării, bazându-se pe „realizările” ei: cu cât mai pronunțată este inegalitatea veniturilor, cu atât sunt mai multe posibilități de a înlătura reducerea bunăstării grupurilor puțin asigurate ale populației (cât de multe ele nu ar fi) din contul retragerii relativ nedureroase din veniturile păturilor înstărite (care, în pofida numărului său mic, adesea își însușesc „inițial” partea leului din „plăcinta comună”).

Funcția socială a impozitului pe venitul persoanelor fizice este chemată într-o anumită măsură, să realizeze principiul echității sociale. În practică, aceasta înseamnă, că:

- contribuabilii cu venituri egale plătesc impozite egale (principiul așa-numitei echități „orizontale”);

- se asigură impozitarea diferențiată a contribuabililor – cu venituri inegale (principiul echității „verticale”);

- gradul de inegalitate în distribuirea veniturilor după impozitare este mai mic, decât până la perceperea impozitului.

Sistemul actual de impozitare a veniturilor populației Republicii Moldova este reglementat de Codul fiscal și, în special, de Titlul II „Impozitul pe venit”. Conținutul acestui titlu reflectă rezultatele reformei impozitului pe venit și stabilește corespunderea între sistemul fiscal național cu standardele internaționale în vigoare. În special, se prevede reducerea cotei maxime a impozitului pe venit, extinderea bazei de impozitare, armonizarea presiunii fiscale asupra diferitor tipuri de venituri, majorarea scutirii personale a persoanelor fizice.

Astfel, cota maximă a impozitului pe venit a scăzut de la 32 % în a.1998 până la 18 % – în a.2008, această cotă fiind în vigoare și în prezent. Venitul impozabil, față de care s-a aplicat cota maximală, a constituit în a. 1998 o sumă, care a depășit 10800 lei, iar în a.2013 – 26700 lei. Cota minimă de impozitare a venitului s-a redus de la 15 % până la 7 % la o creștere a venitului impozabil anual de la 6000 lei până la 26700 lei. În același timp, scutirea personală (valoarea, cu care se va reduce baza impozabilă) a crescut de la 2100 lei în a.1998 până la 9120 lei – în a. 2013.

Încorectă este stabilirea mărimii sumei impozabile, din care se percepe impozitul pe venit la o cotă maximă. În a.2013 această sumă este stabilită în mărime, care depășește 26700 lei pe an, sau 2225 lei pe lună. După cum este cunoscut, suma impozabilă a impozitului pe venit se stabilește după deducerea din suma salariului stabilit a plăților obligatorii de asigurări sociale de stat (6 %) și contribuțiilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală (3,5 %). După aceste rețineri se aplică scutirea personală, care în a.2013 au constituit 760 lei pe lună. Calculele au arătat, că suma impozabilă de 2225 lei corespunde salariului lunar calculat de 3300 lei. În a.2013 salariul mediu lunar pe economia națională a constituit 3765,1 lei, ceea ce este cu 14,1 % mai mult decât suma de 2225 lei, începând cu care se aplică cota maximă a impozitului pe venitul persoanelor fizice.

Astfel, cota maximă de impozitare începe să acționeze față de sumele, mai mici decât quantumul salariului mediu lunar pe țară. Aceasta înseamnă, că povara fiscală se pune în principal pe categoriile de lucrători cu salarii medii. Astfel, se încalcă principiul echității sociale, ceea ce determină necesitatea:

a) de a introduce încă o treaptă mai înaltă de impozitare a sumei, care va fi supusă impozitului pe venit la o cotă maximă. Această sumă trebuie să fie de 2-3 ori mai mare decât quantumul salariului mediu lunar pentru țară. În acest sens, considerăm că este oportun de a mări pragul de impozitare a veniturilor persoanelor fizice la cota maximă de până la 100 mii lei;

b) de a introduce încă o cotă mai înaltă de impozitare a venitului persoanelor fizice. Este oportun de a o stabili la un nivel de 25-30 %. Faptul dat fiind în corespundere cu experiența mondială și, în special, cu practica țărilor UE (tabelul 1).

Cel mai înalt nivel al cotei maxime de impozitare a venitului printre țările UE este în Suedia – 56,9 %. Mai mult de jumătate din venit sunt nevoiți să dea rezidenții din Portugalia, Danemarca, Belgia, Spania, Olanda, Finlanda și Franța. Cel mai mic nivel al cotei maxime de impozitare a venitului este în Bulgaria (10 %). De două ori mai puțin, decât în mediu pe UE, plătesc rezidenții Lituaniei, României și Ungariei – 15 % - 16 %.

Astfel, cota maximală propusă în Republica Moldova a impozitului pe venit (25-30 %) va fi cu 1/3-1/5 mai scăzut de nivelul mediu pe UE și este comparabilă cu cota maximă stabilită în Slovacia și Polonia.

Tabelul 1. Cotele maxime a impozitului pe venit în rile UE (a.2014), %

ara	Cota	ara	Cota
Suedia	56,9	Marea Britanie	45,0
Portugalia	56,5	Luxemburg	43,6
Danemarca	55,6	Cipru	35,0
Belgia	53,7	Malta	35,0
Spania	52,0	Polonia	32,0
Olanda	52,0	Slovacia	25,0
Finlanda	51,5	Letonia	24,0
Franța	50,3	Cehia	22,0
Austria	50,0	Estonia	21,0
Slovenia	50,0	Ungaria	16,0
Irlanda	48,0	România	16,0
Italia	47,9	Lituania	15,0
Germania	47,5	Bulgaria	10,0
Croația	47,2		
Grecia	46,0	În medie pe UE	37,4

<http://www.riarating.ru/infografika/20140812/610625843.html> (accesat 12.08.2014)

Majorarea mărimii scutirii personale la impozitarea veniturilor persoanelor fizice.

Un element important al sistemului de impozitare a persoanelor fizice este argumentarea mărimii neimpozabile a sumei veniturilor (așa numita „linie de scutire”). Experiența mondială atestă, că impunerea fiscală a veniturilor, care nu depășesc mărimea minimului de existență, contrazice principiilor echității sociale.

De aceea, metodologic ar fi corect, dacă impozitul pe venit s-ar lua din venitul, care depășește mărimea minimului de existență – standardul minim de bunăstare în Moldova. Această abordare este implementată în multe țări. Analiza tabelului 2 atestă, că în Moldova lipsește abordarea metodică privind utilizarea minimului de existență cu scopul de a argumenta mărimea scutirii personale pentru impozitarea fiscală a veniturilor cetățenilor.

În acest sens, considerăm că este oportun de a orienta mărimea scutirii personale de la impozitul pe venit spre mărimea minimului de existență. Însă, având în vedere posibilitățile financiare ale țării, este necesar de a stabili ordinea apropierei pe etape a dimensiunilor acestor doi indicatori. Este posibilă următoarea ordine de stabilire a mărimii scutirii personale în procente de la minimul de existență la nivelul de 50% – în aa. 2016-2017, 75% – în aa. 2018-2019, 100% – în a.2020 și în anii următori.

Tabelul 2. Dinamica mărimii scutirii personale la impozitarea veniturilor persoanelor fizice

Anii	Mărimea scutirii personale, lei		Mărimea minimului de existență a persoanei apte de muncă, lei pe	Scutirea personală în % față de minimul de	Venitul impozabil cu cota maximală, lei		Cota maximă de impozitare, %	Notă: salariul mediu lunar, lei
	pe an	calculat pe lună			pe an	calculat pe lună		

			lună	existență				
2002	2520	210	538,4	39,0	1620 0	1350	25	691,5
2004	3600	300	679,9	44,1	2100 0	1750	25	1103, 1
2006	4500	375	935,1	40,1	2100 0	1750	20	1697, 1
2008	6300	525	1368,1	38,4	2520 0	2100	18	2529, 7
2010	8100	675	1373,4	49,1	2520 0	2100	18	2971, 7
2012	8640	720	1507,5	47,8	2520 0	2100	18	3477, 7
2013	9120	760	1608,3	47,3	2670 0	2225	18	3765, 1
2014	9516	793	1667,7*	47,6	2785 2	2321	18	4267, 7**

Sursa: calculat de autor în baza datelor Anuarului statistic al Republicii Moldova. – Ch.: Statistica, 2013, p.105.

*I semestru 2014

** septembrie 2014

Concluzii. Sistemul de impozitare a veniturilor persoanelor fizice, în afară de realizarea funcției fiscale, îndeplinește un rol social important. În primul rând, îmbunătățirea impozitării pe venituri permite într-un anumit grad de a realiza principiul echității sociale. Faptul dat își găsește reflectare în măsurile elaborate de introducere a unui prag mai înalt al sumei impozabile, din care va fi perceput impozitul pe venit la cota maximă și introducerea încă a unei cote mai mari de impozitare a veniturilor persoanelor fizice. Aceasta va spori redistribuirea veniturilor mari și foarte mari și creșterea pe această bază a volumului resurselor financiare utilizate pentru protecția socială a populației vulnerabile. Astfel, introducerea unui prag mai înalt al sumei impozabile și a unei cote mai mari a impozitului pe venit va contribui la consolidarea protecției sociale a populației vulnerabile.

În al doilea rând, măsura propusă a apropierei pe etape a mărimii scutirii personale la mărimea minimului de existență are o legătură directă și imediată cu consolidarea protecției sociale a populației vulnerabile. Deducerea din impozit a unei anumite părți a veniturilor populației vulnerabile va duce la o creștere a veniturilor acestora. Calculele noastre au arătat că la scutirea personală la nivel de 50% din minimul de existență, de impozitul pe venit nu vor fi cuprinse 1,5% din salariați ocupați în economia Republicii Moldova, la determinarea mărimii scutirii personale la nivel de 75% din mărimea minimului de existență impozitul pe venit nu vor plăti 10,5% din salariați, iar având scutirea personală la nivel de 100% din minimul de existență – 26,5% din salariați.